

شناسایی راهکارهای ایجاد و تقویت انگیزش عاطفی کودکان نسبت به حیوانات اهلی در برنامه درسی پیش دبستانی

فاطمه چنانی^۱، الهه بابا احمدی شوشتری^۲، ریحانه بهنامی نژاد^۳

^۱ دکترای زبان و ادبیات فارسی، مدرس دانشگاه های فرهنگیان استان خوزستان.

^۲ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اهواز، پردیس فاطمه الزهرا^س

^۳ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اهواز، پردیس فاطمه الزهرا^س

چکیده

در این مقاله، نگرش‌ها و رفتارهای مثبت کودکان و نوجوانان نسبت به حیوانات را با تمرکز بر موضوعاتی مانند رابطه انسان با گوناگونی، شناسایی ویژگی‌های متمایز رابطه بین جوانان و حیوانات، رابطه بین نگرش مراقبتی نسبت به حیوانات، نگرش نسبت به دنیای طبیعی بزرگتر، و رابطه بین روابط مثبت کودکان و حیوانات و تاب‌آوری بین فردی کودکان بررسی کردیم. از طریق بررسی این موضوعات، سعی کردیم ارتباط عمیق دیدگاه‌ها و رفتارهای خوب جوانان را نسبت به حیوانات برجسته و توضیح دهیم، اهمیتی که جامعه به عنوان یک کل باید برای آن ارزش بیشتری قائل شود. تحقیقات بدون شک ممکن است سهم ارزشمندی در این زمینه داشته باشد. به طور خلاصه، تغییر دیدگاه ما نور جدیدی بر ایده نتایج یا نتایج تعاملات انسان و حیوان می‌اندازد.

واژه‌های کلیدی: انگیزش، برنامه درسی، پیش دبستانی، حیوانات اهلی، راهکار، کودکان

مقدمه

نقض حقوق حیوانات آزار و اذیت کشتار آن‌ها در دنیا همواره از دغدغه‌های حامیان محیط زیست و حیوانات بوده است. این اتفاقات ناگوار و غیر انسانی در کشورهای جهان سوم بیش از کشورهای توسعه یافته روی می‌دهد؛ چرا که سطح آموزش و فرهنگی در مواجهه و پذیرش حیوانات به عنوان بخشی از چرخه زندگی در سطح بسیار پایینی قرار دارد. این رفتارها و عملکرد نادرست به مرور موجب تیره شدن روح انسان‌ها و رواج خشونت در جامعه و نابودی اخلاق انسانی می‌گردد. کسی که حیوان‌آزاری می‌کند با این کار احساس قدرت به او دست می‌دهد. لئوتولستوی انسان‌شناس، فیلسوف و نویسنده روسی در این‌باره می‌گوید: «از حیوان‌کشی تا آدم‌کشی و از حیوان‌آزاری تا انسان‌آزاری تنها یک قدم فاصله است». بچه‌هایی که به حیوانات آسیب می‌رسانند ممکن است در مسیر خطرناکی قرار بگیرند که اگر اصلاح نشود، رفتار بدتری را به دنبال دارد.

برای حل این مشکلات ما در تلاشیم که کودکان را در سال‌های ابتدایی زندگی با حیوانات اهلی آشنا کنیم و به کودکانمان مهر و محبت نسبت به حیوانات اهلی را آموزش دهیم، زیرا شخصیت کودک در سال‌های ابتدایی زندگی شکل می‌گیرد. بهترین زمان برای ارتباط دوستانه با حیوانات در زمان کودکی است؛ زیرا بچه‌ها در این سن مهربانی را دوست دارند و به یکدیگر کمک می‌کنند. روح پاک و قلب مهربانشان کمک می‌کند که به راحتی با حیوانات دوست شوند. در این قسمت از زندگی کودکان نقش والدین و معلم بسیار اهمیت دارد، چون تنها این افراد هستند که می‌توانند در دوستی با حیوانات و برانگیختن عاطفه کودکان یاری برسانند. در این مقاله ما راهکارهایی را برای کمک به شما والدین و معلمین عزیز ارائه می‌دهیم.

انگیزش کودکان

انگیزش به مجموعه عامل‌هایی گفته می‌شود که مردم را وا می‌دارد تا به روشی خاص رفتار و تلاش کنند و در نتیجه به هدف‌های مورد نظر دست یابند. نظریه‌های زیادی در مورد انگیزش ارائه شده است که بیشتر آن‌ها درباره شناسایی و ارضای نیاز است. مانند سلسله مراتب نیازهای مازلو و نظریه دو عاملی هرزبرگ. نظریه‌های معاصر در مورد انگیزش، به دو دسته محتوایی (چه چیز موجب انگیزش می‌شود) و فرایندی (چگونه انگیزش ایجاد می‌شود) تقسیم می‌گردند.

برنامه درسی پیش دبستانی

برنامه درسی پیش دبستانی اهداف و فعالیت‌های برنامه را شرح می‌دهد. برنامه درسی پیش دبستانی اساساً تمام دوره درس و محتوا است که کودک شما در طی دوره آموزش پیش دبستانی آموخته می‌شود. کودک شما ممکن است بسته‌های پیش دبستانی که انتخاب می‌کنید و فلسفه آموزش ابتدایی دوران کودکی را دنبال کنید، ممکن است انواع مختلفی از درس‌های علمی، اجتماعی، فیزیکی و عاطفی را بیاموزد. علاوه بر دانشگاهیان و مهارت‌های اجتماعی، بسیاری از پیش دبستانی‌ها بر روی سخنرانی انتقادی و مهارت‌های حرکتی کار می‌کنند. بچه‌هایی که در مهد کودک شرکت می‌کنند باید آماده باشند تا به عنوان مثال در جملات کامل صحبت کنند، از دو قیچی استفاده کنند و یک توپ بکشند. اکثر پیش دبستانی‌ها دارای مجموعه‌ای از اهداف و یک فلسفه هستند

که هر معلم باید آن را بپذیرد. در برخی موارد، معلمان از دستورالعمل‌های کلی به طور غیررسمی پیروی می‌کنند. با این حال، در بسیاری از موارد، معلمان باید برنامه‌ها و بخش‌های درس را برای ارزیابی پیشرفت دانش‌آموزان کامل کنند. برنامه درسی پیش دبستانی به اندازه طول روز پیش دبستانی را در نظر می‌گیرد. بسیاری از پیش دبستانی‌ها تنها چند ساعت در روز اجرا می‌شوند، در حالی که دیگران برای مدت زیادی طول می‌کشد.

اهمیت و ضرورت مسئله

دنایای عاطفی و ذهنی کودکان اغلب تحت تأثیر تجربیاتشان قرار می‌گیرد. دلبستگی به حیوانات اهلی نقش مهمی در روابط اجتماعی، عاطفی و شناختی کودکان دارد. تعاملات انسان و حیوان تحت تأثیر باورها و عواطف درباره ذهن حیوانات اهلی است. (کاسلز و همکاران، ۲۰۱۷).

رشد باورها یا حالات ذهنی در مورد ذهن حیوانات شامل این باور است که غیرانسان (حیوانات) توانایی فکر کردن، احساس کردن و تجربه کردن احساسات را دارند. چنین ذهنی درک حالت یک فرآیند مهم شناختی و عاطفی است که ممکن است بر وضعیت اخلاقی حیوانات، نگرش نسبت به آن شخص تأثیر بگذارد؛ همچنین حیوانات، و متعاقب آن، رفاه حیوانات اهلی (ملسون، ۲۰۰۱). علاوه بر باورهای مربوط به ذهن حیوانات، همدلی عاطفی یا توانایی درک عواطف در دیگران به عنوان یک فرآیند عاطفی نامیده می‌شود که بر طرز تفکر و رفتار کودکان با حیوانات اهلی تأثیر می‌گذارد. (ملسون، ۲۰۰۱).

تحقیقات اخیر نشان می‌دهد که کمک به کودکان برای یادگیری مهربانی، احترام و شفقت نسبت به حیوانات اهلی پتانسیل انتقال به روابط انسانی را دارد. (آربور، سیگنال و تیلور، ۲۰۰۹؛ دالی و ساگز، ۲۰۱۰. دی وال، ۲۰۱۶). علاوه بر این، کمک به کودکان برای یادگیری مهربانی نسبت به حیوانات اهلی ممکن است یک استراتژی موثر برای کمک به کودکانی باشد که از نظر اجتماعی منزوی می‌شوند تا اعتماد به نفس به دست آورند و کمتر مضطرب شوند. (وانگ و همکاران ۲۰۱۷).

راهکارهای پیشنهادی در برنامه درسی پیش دبستانی

• معرفی حیوانات اهلی به کودکان توسط تصویر و فلش کارت

امیر هوشنگ اقبال پور در کتاب خود توضیحاتی را بیان کرده و خواستار آن شده است که در این موضوع به بحث و گفتگو بپردازید، درباره حیوانات مزرعه صحبت کنید و درباره احساس کودک نسبت به حیوانات و فایده هر حیوان گفت و گو کنید و از او درباره حیواناتی که از نزدیک دیده است سوال کنید. برای مثال از او بخواهید فواید یکی از حیوانات را نام ببرد یا درباره محل زندگیشان صحبت کند.

با کودک درباره پوشش بدن حیوانات یا مهربانی با آنها و غذا دادن به آنها به صحبت بپردازید سوال بپرسید و به صورت فلش کارت به کودکان نمایش دهید. مریبان پیش دبستانی در تلاش باشند که از طریق فلش کارت و تصویرها حیوانات اهلی را به کودکان آموزش دهند و اطلاعاتی را در مورد تاثیرات و فایده هایشان در زندگی ما انسان‌ها آموزش دهند. همچنین سعی کنند که کودکان را در این موضوع مشارکت دهند.

• خواندن کتاب‌های داستان

کتاب سرگذشت فردیناند داستانی از مونرو لیف با ترجمه مهدخت صنعتی زاده: درباره گوساله‌ای به نام فردیناند است که در اسپانیا به دنیا می‌آید، اما از همان روزهای اول زندگی با بقیه گاوها متفاوت است. در سال ۲۰۱۷ نیمیشنی از روی این داستان به کارگردانی کارلوز سالدانیا به نام فردیناند ساخته شد. گاوبازی در واقع خشونت بین انسان و حیوان را به تصویر می‌کشد. فردیناند گاو مهربان در میدان مبارزه نکرد و به آن گاوباز آسیبی نزد، اما گاوباز به فردیناند حمله می‌کرد و سعی می‌کرد به او آسیب برساند.

کتاب دوست باغچه من به نویسندگی رضا دالوند: به کودکان رفتار با حیوانات را آموزش می‌دهد و درباره دوستی پسری با گربه‌ای است که هر روز به باغچه آن‌ها سر می‌زند یا در باغچه زندگی می‌کند. در نهایت دوست عزیزش را برمی‌گرداند و می‌گوید که چقدر او را دوست دارد. کتاب عجب دست پختی دارد رفیق به نویسندگی مریم بهرامی: این کتاب درباره رابطه مرد و گربه است. دیدگاه مثبت اندیش گربه باعث می‌شود که به تمام رفتارهای بد مرد را به نشانه دوستی بنگرد و با خود خیال کند ماهی‌ای که مرد به تازگی خرید کرده، برای پذیرایی از او است. این کتاب‌های داستان روابط بین انسان‌ها و حیوانات را نشان می‌دهد و علاقه کودکان را برمی‌انگیزد.

• نقاشی حیوان دلخواه

از کودک بخواهید حیوانات مورد علاقه خود را نام ببرد و دلیل علاقه او را جویا شوید و از او بخواهید که در موردش صحبت کند. کودک را تشویق کنید و از او بخواهید که حیوان مورد علاقه خودش را نقاشی کند و خودش را نیز در نقاشی بکشد. این کار باعث می‌شود که هنگام نقاشی کشیدن کودک حیوان مورد علاقه خود را کنارش تصور کند و نقاشی بکشد که دارد حیوان را غذا می‌دهد یا نوازش می‌کند. کودکی که ترس از حیوانات دارد نیز با این کار می‌تواند تصور بهتری داشته باشد.

• پرسش مربی از کودکان

شاخص سنجش همدلی برای کودکان و نوجوانان، و شامل نشان دادن تصاویر حیوانات همراه به کودکان و پرسیدن سوالاتی از این قبیل همانطور که «اینجا یک عکس از حیوان اهلی است، دیدن آن چقدر شما را ناراحت می‌کند که حیوان اهلی صدمه ببیند؟» کودک یکی از سه مورد زیر را برای پاسخ دادن دارد: (۳) واقعا غمگین، (۲) کمی غمگین یا (۱) غمگین نیستم (ساندرا بوساکی، کریستین تادیف ویلیامز ۲۰۱۹).

من دوست دارم با حیوانات اهلی وقت بگذرانم.

در دو جواب پاسخ دهد: (۱) بله دوست دارم (۲) خیر دوست ندارم.

من دوست دارم به حیوانات اهلی غذا بدهم و نوازش کنم.

در دو جواب پاسخ دهد: (۱) بله دوست دارم (۲) خیر دوست ندارم.

• غذا دادن به پرندگان

از کودکان بخواهید دانه‌های جو و گندم و مقداری نان خشک و ظرفی برای آب و ظرف دیگری برای غذا به پرندگان به کلاس بیاورند و به آن‌ها توضیح دهید که این نان‌ها باید به قسمت‌های کوچک تبدیل شوند. ظرف آب و غذا را یکی را از دانه و دیگری را از آب پر کرده و در حیاط مدرسه در قسمتی مناسب قرار دهند. پرندگان با دیدن این غذا و آب به حیاط مدرسه می‌آیند و کودکان در کلاس خود می‌توانند دانه خوردن آن‌ها را تماشا کنند و

به خوبی و زیبایی کار خود پی می‌برند. هر روز صبح بچه‌ها ظرف آب و غذا را شست و شو دهند. سپس ظرف غذا را خشک کرده و پر از دانه کنند. دقت کنید که این کار باید روزانه توسط بچه‌ها تکرار شود.

• اجرای نمایش

از کودکان بخواهید که هر کدام حیوان مورد علاقه خود را انتخاب کنند و ماسک صورت آن حیوان را با کمک والدین درست کنند. می‌توانند ماسک خود را با فوم یا نمک درست کنند و مربی الگوی ساخت را به بچه‌ها بدهد. سپس مربی داستانی را برای کودکان انتخاب کند که مفهوم مناسبی برای کودکان دارا باشد و هرکدام از بچه‌ها نقشی را بر عهده بگیرد و آن را اجرا کند. بچه‌ها باید یاد بگیرند که از موجوداتی که کوچک‌تر و ضعیف‌تر هستند - و همچنین بزرگ‌تر و قوی‌تر - مراقبت کنند.

• حضور حیوانات در کلاس درس

محققان متوجه شدند که وقتی حیوانات آموزش دیده به کلاس می‌پیوندند، کودکان تمرکز بیشتری داشتند و مایل به پیروی از دستورالعمل‌ها بودند و این امر انجام وظایف محوله را آسان‌تر می‌کرد. آنها همچنین سوالات بیشتر و بهتری را مطرح کردند و بیشتر با مربی خود تعامل داشتند. پویایی اجتماعی آنها نیز بهتر شد. هنگامی که حیوانات در محیط کلاس حضور داشتند، کودکان بیشتر مستعد توجه و نشستن بودند. تغییر مثبت دیگر در نگرش دانش آموزان نسبت به مربیان و پرسنل مدرسه مشاهده شد، تعامل با حیوانات به رشد احساس مسئولیت و همدلی کودکان کمک می‌کند. (سوفیا گارسیا بوله، ۲۰۱۹). در سوئیس نیز سگ‌ها در برخی مدارس ابتدایی ادغام می‌شوند و نتایج بسیار خوبی دارند، به خصوص در مورد کاهش استرس.

• آموزش رفتار با حیوانات برای کودکان

«مهربان» واژه‌ای است که والدین باید در مورد حیوانات آن را تکرار کنند. برخی از بچه‌ها به طور طبیعی از یک لمس نرم استفاده می‌کنند، درحالی‌که برخی دیگر می‌خواهند چنگ بزنند، نیشگون بگیرند یا بکشند. به فرزندان خود بیاموزید که حیوانات پشمالو را در جهت موافق موهایشان نوازش کنند به کودکان خود نشان دهید که چطور باید نوازش کنند و از دست زدن به نواحی حساس خودداری کنند (آنی رنو، ۲۰۲۱).

• شناختن علائم ناراحتی یک حیوان

به بچه‌ها بیاموزید که حیواناتی که می‌ترسند سعی می‌کنند از خودشان محافظت کنند. اگر حیوانی سعی در فرار دارد، آن را رها کنید. دنبالش نرو، حتی اگر می‌خواهی برگردد. خش خش و غرغر کردن نشانه‌های آشکاری است که حیوان ناراحت یا ترسیده است. زبان بدنی که سگ‌ها و گربه‌ها (یا حیوانات دیگری که ممکن است در اطرافشان باشند) می‌توانند به عنوان علائم هشداردهنده به آنها نشان دهند. توضیح دهید که قانون طلایی به همان اندازه که برای انسان‌ها صدق می‌کند در مورد حیوانات نیز صدق می‌کند. (آنی رنو، ۲۰۲۱).

نتیجه‌گیری

اگر بی‌عدالتی و ظلم در برابر حیوانات را جایز بدانیم، این بی‌عدالتی خیلی سریع در بقیه ابعاد جامعه ریشه می‌دواند. وقتی کودکان مهربانی با حیوانات را یاد می‌گیرند، گامی کلیدی در جهت رد هرگونه خشونت، قلدری و نفرت در سال‌های نوجوانی و بعد از آن برمی‌دارند. تشویق کودکان به مشارکت در ایجاد انگیزش عاطفی حیوانات

دارای طیفی از نتایج مثبت هم برای کودکان (مانند رفاه بهتر، کیفیت زندگی) و هم برای حیوانات (مانند رفاه بهتر و انسان دوستانه) می‌باشد. از آنجایی که حیوانات موجودات زنده‌ای هستند، ارتباط ایجاد شده بین یک کودک و یک حیوان، بدون توجه به تأثیر آن بر تعاملات انسانی آینده، ذاتاً ارزشمند است. اگر ما تشخیص دهیم که زندگی مجموعه‌ای از لحظات است، هر لحظه یا شادی یا رضایتی که کودک به اشتراک می‌گذارد. یک حیوان ذاتاً ارزشمند است. با راهکارهای ارائه شده در تلاش برای برقراری ارتباط عاطفی میان کودکان و حیوانات اهلی هستیم امیدواریم که بتوانیم پیوندی مستحکم و دوستانه برقرار کنیم.

منابع

۱. عباسی‌جم، زهرا (۱۳۹۷)، احترام به حقوق حیوانات و تأثیر آن بر گسترش صلح، اولین کنفرانس بین المللی صلح پژوهی، جزیره کیش.
2. Cassels, M., White, N., Gee, N., & Hughes, C. (2017). One of the Family? Measuring Young Adolescents' Relationships with Pets and Siblings. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 49, 12–20.
3. Melson, G. (2001). *Why the Wild Things Are: Animals in the Lives of Children*. Cambridge, MA: Harvard University Press, Cambridge.
4. Arbour, R., Signal, T., & Taylor, N. (2009). Teaching Kindness: The Promise of Humane Education. *Society & Animals*, 17(2), 136–148.
5. Daly, B., & Suggs, S. (2010). Teachers' Experiences with Humane Education and Animals in The Elementary Classroom: Implications for Empathy Development. *Journal of Moral Education*, 39(1), 101–112.
6. de Waal, F. (2016). *Are We Smart Enough to Know How Smart Animals Are?* New York: W.W. Norton & Co.
- de Waal, F., & Sherblom, S. (2018). Bottom-Up Morality: The Basis of Human Morality in Our Primate Nature. *Journal of Moral Education*. doi: 10.1080/03057240.2018.1440701
7. Wong, P., Yu, R., Li, T., Lai, S., Ng, H., & Fan, W. (in-press). Efficacy of a Multicomponent Intervention with Animal-Assisted Therapy for Socially Withdrawn Youth in Hong Kong. *Society and Animals*. doi 10.1163/156 85306-12341462
8. Bosacki, S. and C. Tardif-Williams (2019). "Children's mental state talk, empathy, and attachments to companion animals." *Psychology (Bosacki and Tardif-Williams 2019) of Language and Communication* 23(1): 284-301.
9. Sofía García-Bullé.(2019) *Animals in the classroom: A case for a new way of learning* . observatory.tec.
10. ANNIE RENEAU.(2021). *How To Teach Our Kids To Be Kind To Animals*. scarymommy.com.

Identifying Strategies for Creating and Strengthening Children's Emotional Motivation Toward Domestic Animals in Preschool Curriculum

Fatemeh Chenani¹, Elhah Baba Ahmadi Shooshtari², Reihaneh Behnami Nejad³

1- Doctor of Persian Language and Literature, Secretary of Education of Shush Secondary School, Lecturer of Farhangian Universities of Khuzestan Province

2- Undergraduate Student of Ahvaz Farhangian University, Fatemeh Zahra Campus

3- Undergraduate Student of Ahvaz Farhangian University, Fatemeh Zahra Campus

---

Abstract

In this paper, we investigated the positive attitudes and behaviors of children and adolescents toward animals by focusing on topics such as human relationship with diversity, identifying distinct characteristics of the relationship between youth and animals, the relationship between caring attitude toward animals, attitude toward the larger natural world, and the relationship between positive relationships between children and animals and interpersonal resilience of children. Through examining these topics, we tried to highlight and explain the deep connection between young people's good views and behaviors toward animals, an importance that society as a whole should value more. Research may undoubtedly make a valuable contribution to this. In short, changing our perspective sheds new light on the idea of the results or outcomes of human-animal transactions.

Keywords: Motivation, Curriculum, Preschool, Domestic Animals, Solution, Children

---